

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

כב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

הרב אל נדנה : נח בערת ההיא בראות דוד כי
ענהו יהוה בגן ארנן היבוס ויזבח שם : כט ומשבן
יהוה אשר עשה משה במדבר ומזבח העלה בעת
ההיא בכמה בגבעון : ל ולא יכל דוד ללכת לפניו
לדרש אר הים כי גבעת מפני הרב מלאך יהוה :
כב ויאמר דוד זה הוא בית יהוה האלהים וזה
מזבח העלה לישראל : ויאמר דוד לכנוס

אח ר ש י

(כח) צעת הסיח בראות דוד כי ענהו ה'. פרשה זו לא נכתבה בשמואל ומשם
כבר דוד נכתבה כאן שעשה מזבח וכל פסוקי דפרשה זו דבוק בפסוק א פסוק בחילו
כולו פסוק ח' : (כט) ומזבח העולה. של משה עדיין צעת הסיח צמיה אשר
בגבעון : (ל) ולא יכל דוד. אז כשהיה אותו מעשה שנים לו הקב"ה להעלות
קרנן לא היה דוד יכול ללכת לפניו לדרוש אלהים כלומר לפני המזבח אשר בגבעון
כי צעת מפני הרב מלאך ה' וסלך דוד כדברי ה' וזכה מזבח וענהו ה' :

כב (ח) ויאמר דוד וזו בית ה' אלהים וזה מזבח לעולה לישראל מכאן ואילך
שכל המזבקים ה' להקריב לו קרבן ילא ויקריב על אותו מזבח :
(צ) לכנות את הגרים. גרים שנתגיירו שלא רצה להעביר בישראל עבודת פרך

מכלל יופי מן קא פי טעל כ כא

כ (ג) וישר במגרה. פועל מן אם יתגדל המשור ושרשו נשר והיה משפטו
וישר השי"ן רגושה כפלס וינשא אברהם ובא הנח חמורה הרגש כמו שכא
כן בויד יעקב גויד לפי שעיקר המלה מחסרי הנו"ן מענין נסרים בדברי רכותינו
ז"ל : (ס) אל גולדו. מלה מזרה על הודעת הרבים כמוה על הודעת היחיד :
גולדו. נכתב בו"ו עם הרגש ובא הרגש חמורה הנח כגולד גולדו לפי שאבר
מהנשימה ואם נכתב :

כא (ד) חוק על יואב. פועל עבר : (ה) אלף אלפים ומאה אלף אי שיהודה
ארבע מאות ושבעים אלף. ובספר שמואל שמנה מאות אלף ויהודה
חמש מאות אלף יש מרכותינו אומרים כי שני פתקין כתב יואב וזה היה החשבון
המכוון. והי"א כתב שאלו שלשים אלף היו היושבים עם דוד בירושלים ויואב
לא מנה אותם לכבוד דוד כי לא היה ראוי למנות אותם. ובשמואל כתוב מספר
כלם בשמות : (ו) כי נחייב. נפעל עבר כי הוא פתח : (ז) אם שלש שנים
רעב. הרעב"א פירש כי אותן שבע שני דעב לא היו ראויין לכא רצופין כדי שלא
תכרה תארץ ברעב אלא מפזורים ושלש השנים שהיינה רצופות והארבע מפזורות
ועל כן לא מנה רק הבאות מיד רצופות. ופירש עוד שכאן לא מנה אלא שני חבואות
ובשמואל מנה שני המשך הרעב ונכנסו בזה שני הניר ועלכן היו שבע ניר וחבואות
ניר והבואה ניר וחבואה הרי שלש חבואות לשלשה נירין וקורם חבואות השבע
שנת ניר הרי שבע. ואם תרצה אמור חצי שנה וריעה עד קצרה וזהו שכתוב

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז י

צו

דאָסער זיין שווערט ווידער אין דיא שיידע שטעקטע * [כח] צו יענער צייט , דאָ דויד זאה , דאָס איהן גאָטט אין דער שיינע ארנן'ס , דעס יבוסי , ערהערטע , פּלעגטע ער דאָועלכסט צו אַפּפּערן .
[כט] דיא וואָהנונג דעס עוויגען , דיא משה אין דער וויסטע מאַכטע , אונד דער אַלטאַר דעס בראַנדאָפּערס וואַרען דאָמאַלס אויף דער אַנהע . הע אין גבעון ; [ל] דויד קאָננטע אַבער ניכט פּאַר דיווען אַלטאַר הינ געהען , גאָטט צו זוכען , דען ער וואַר ערשראָקקען פּאַר דעס שווערטע דעס ענגעלס גאָטטעס .

כב [א] דויד שפּראַך : " דיווער פּלאַץ (דער שיינע ארנן'ס) זאָל דאָז הויז גאָטטעס , דעס העררן , זיין , אונד היר דער אַל טאַר דער גאַנצאַפּפּער ישראל'ס . " [ב] ער בעפּאַהל , דיא פּרעמד .

ב א ו ר

לינגע

התער , שהחרב נתון בתוכו , וכן בלשון ארמי (דניאל ז"ל ט"ו) : אתכרית רוחי אכא דניאל בנו כדנה . (בן מלך) . והנה אחר אשר העלה המלך דוד עולות בגורן ארנן היבוסי , השיב המלאך המשיחית את חרבו , אשר היתה עד הכה נטויה על ירושלים (למעלה מזה פסוק ט"ו) , אל תערה * (כח) בעת ההיא בראות דויד וכו' . דוד הורגל בעת ההיא להקריב קרבנות במקום גורן ארנן היבוסי , בראותו כי נגלה שם אליו האלהים , ורצה את קרבנותיו * (בט) ומשכן ה' וגו' . בעת ההיא היה משכן הקודש , אשר עשה משה במדבר , ובו המזבח , השולחן , המנורה והאש , אשר ירדה מן השמים בימי משה , בגבעון , כמו שאמרו בסדר עולם רבא (פרק י"ד) , וכדוק ואחיו הכהנים כיהנו גם בגבעון , בהיות ארון ברית ה' בירושלים , ועמם היו הימין , ידותון ושאר משוררי הלויס (למעלה מזה ט"ז ל"ט מ' א"א) . בכמה בגבעון . כל הבית , שהיה שם המזבח והמזבח , נקרא בנה , לפי שהיתה שם הבונה , והוא המזבח , וכן שמואל (א' ט"ג) בטרם יעלו הבמתה לאכול , כי לא היו אוכלים מזבח , לא בנתים , שהיה בהם המזבח , והוא הבמה . (רד"ק) . (ל) ולא יכול דויד וגו' . אז כשהיה אותו מעשה , שנה לו הקדוש ברוך הוא , להעלות קרבן , לא היה דוד יכול ללכת לפניו , לדרוש אלהים , כלומר לפני המזבח , אשר בגבעון , כי נבעת מפני חרב מלאך ה' , והלך דוד , כדברי ה' , וכנה מזבח , וענהו ה' . (רש"י) . לפניו . כינוי הנסתר מוסב על המזבח בגבעון , הנזכר בפסוק הקודם .

כב (א) זה הוא בית ה' האלהים . דוד אמר זה על מקום גורן ארנן היבוסי , אשר העלה שם עולות ושלמים (למעלה מזה כ"א כ"ו) , ובמקום הסוא , אשר היה גהר המורה , כננה בית המקדש בימי שלמה (דברי הימים ב' ג' א') . (ב) ויאמר דויד לכנוס

מ כ ל ל י ו פ י מן ק א פ י ט ע ל כ א

בשמואל בארצך לומר שבארץ על כל פנים יהיו שבע אף על פי שלא כחש מעשה החכואה רק לשש שנים והנה לא כתב בארצך לפי שלא מנה אלא שני חכואות שמהם יבא הרעב בהלקח רגנם : למשגח . הלמד טורה על העצם עצמו כמו מלת את ויספוק הענין זולתה : (כה) שקלי זהב משקל שש מאות : החכם רבי מנשה בן ישראל כתב כי דוד החנה המכירה בחמשים שקלי כסף ואחר כך נתן לו במתנה שש מאות שקלי זהב והוה שכתוב בספר שמואל ויקן כי קנה אותו בחמשים והנה אומר ויהן דוד כי מרצונו נתן לו יותר ממה שהחנה עמו :

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז י

ליננע , דיא אים לאַנדע ישראל'ס וואַרען , צו פֿערוואַממעלן , אונד
שטעללעטע פֿאַן איהנען שטיינהויער אַן , שטיינע צו הויען צום בויע רעם
מעמפעלם . [ג] אייזען בערייטעטע דויד אין מענגע צו נעגעלן אַן רען
טהירען דער טהאַרע , אונד וואַס זאָנסט צו נאַגעלן וואַר , אונד איינע
מענגע קופֿפֿער , דאַז ניכט געוואָגען וואורדע . [ד] צערנהאַלץ
וואַר דאַ אָהנע צאַהל , רען דיא צידונים אונד צורים בראכטען דויד
איינע מענגע צעדערנהאַלץ . [ה] דויד שפראַך : „שלמה , מיין
זאָהן , איזט יונג אונד צאַרט , אונד דאַז הויו , דאַז רעם עוויגען ער .
בויעט ווערדען זאַלל , מוס גראַס אונד ערהאַבען ווערדען צום ריהמליכען
נאַמען אין אַללען לענדערן ; זאָ ווילל איך איהם פֿאַרראַמה בערייטען .

אונד דויד בערייטעטע פֿאַרראַמה אין מענגע פֿאַר זיינעם טאָדע .
[ו] ער ריף שלמה , זיינען זאָהן , אונד בעפֿאַהל איהם , רעם עוויגען ,
רעם גאַטט ישראל'ס , איין הויו צו בויען . [ז] אונד דויד שפראַך צו
שלמה : „ מיין זאָהן ! איך האַטטע וואָהל אים זיננע , איין הויו
צו בויען , רעם עוויגען , מיינעם גאַטט , צו עהרען ; [ח] אַבער דאַז
ווארט

ב א ו ר

לכנוס את הגרים וכו' . הגרים לא היו מבני אברהם , יצחק ויעקב , רק מעמים אחרים ,
וישבו בארץ ישראל , והיו לישראל למס עובד , ואותם כתמו דוד ושלמה לעבדים למלאכת
בית ה' , אבל מבני ישראל לא נתנו לעבדים למלאכתם , כאמור להלן (דברי הימים ב' ה'
ז' ט' ט"ו) ונספר מלכים (א' ט' כ' כ"א כ"ב) . והנה הגרים רבו מאד בארץ ישראל , כאמור
להלן (דברי הימים ב' ב' ט"ז י"ז) . (ג) וברזל לרוב וגו' . כי הנרזל הוא טורף גדול
לכל מיני בנינים * למסמרים לדרהות השערים * המסמרים לדרהות השערים * לתרות
בית ה' היו מנרזל , אבל טורי דלתות בית ה' ומסמרותיהם היו זהב (דברי הימים ב' ג'
ט' , מלכים א' ז' ט"ז ט"ח) . ולסחברות . לחצר קרש אל קרש נמסמרים . (רד"ק) ועל
פיו ז"ל תרגומתי . ונחשח לרב אין משקל . הנקושת , אשר קצן דוד לבנין בית המקדש ,
ביתן לפקידים על הבנין שהוא , והונח על מקומו , ולא נשקל , כי היה זה טורף גדול ,
וגם היה למשא לפקידים , לתת חשבון למשקל מתכת , בלתי חשוב כל כך (מלכים א' ז' י"ז
ט"ז , ב' כ"ה ט"ז) . (ד) ועצי ארזים לאין מספר . רוב העצים לבנין בית המקדש
היו עצי ארזים (מלכים א' ה' וי"ו , וי"ז ט') . כי הביאו הצידונים והצורים עצי
ארזים לרוב לדויד . הצידונים והטורים ומירם מלכס היו אוהבים לדוד (מלכים א' ה'
ט"ו) . (ה) ויאמר דויד וגו' . הדברים האמורים בפסוק זה אמר דוד אל השמים , אשר
בסתר מלכותו , כמו שדבר גם ענין זה אל כל קהל ישראל (להלן כ"ט א') . שלמה בנו
בער ורך וכו' . חמר דוד : שלמה בני הוא נער בשנים ורך בטבעו (מלכים א' ג' ז' י"ז) ,
ואולי לא יהיה נכסו , ללכת בגדולות ובנפלאות ממונו , לבנות בנין גדול וכשגב כבנין בית
המקדש , שיגדל למעלה לשם מפואר בכל ארצות הגוים , ועל כן אכינה לואת כל הדברים
הנרכיכים לבנין זה לפני מותי , וכן עשה דוד * (ו) ויקרא לשלמה בנו וגו' . מהמקרא
הזה נראה , כי בעת ההיא כבר המליך דוד את שלמה בנו , והיה זה נודע לכל ישראל , כי

את הגרים אשר בארץ ישראל ויעמד חצבים
 לחצוב אבני גזית לבנות בית האלהים : ג וברזל
 לרב למסמרים לדלתות השערים ולמחברות
 הכין דוד ונחשת לרב אין משקל : ד ועצי ארזים
 לאין מספר כי הביאו הצידנים והצרים עצי ארזים
 לרב לדוד : ה ויאמר דוד שלמה בנינער ורך
 והבית לבנות ליהודה להגדיר למעלה לשם
 ולתפארת לכל הארצות אכינה נא לו ויבן דוד
 לרב לפני מותו : ו ויקרא אשר מזה בנו ויצוהו
 לבנות בית ליהוה אלהי ישראל : ז ויאמר דוד
 לשלמה בנו אני היה עם לבבי לבנות בית לשם
 יהוה אלהי : ח ויהי עלי דבר יהוה לאמר דם לרב

ב א ו ר שפכת

וכן מוזנו בשלמה למטה ויספר שלמה וגומר ויעש מהם ע' אלף גושא סבל וגו' ועוד
 כתיב וכל העם הסותר מן החתי וגו' ב' פסוקים (לקמן כ"א) ועוד כתיב ויבן בני
 ישראל לא נתן שלמה לעבדים וגו' (סס) : ג) למוסמרי' לדלתו' השערים נעג"ל
 כל"א ולמוחברות הכין דוד הכרזל שמחברין ומחזיקים הדלתות והשערים זהס :
 ד) והצורים עם חירס מלך צור : ה) נער ורך • שאפילו בן מ"ב
 שנה קרוי נער דכתיב ויהושע בן נון נער לא ימוש וגו' (שמות ל"ג) שהרי יהושע

ל

ב א ו ר

גידל דוד את שלמה נאור, וזכו לפנות את בית העקדש, וזה הגדיל את חטא אדוניו
 בן חנית, אשר ביקש להעביר את שלמה ממלכותו (מלכים א' א') • (ז) בנו • כתיב
 בוי"ו, וקרוי : בני בוי"ד אני היה עם לבבי וגו' • שיעור המאמר, שאמר דוד : אני
 רציתי לבנות בית לשם ה' אלהי, אבל היה עלי דבר ה', לאמור : לא תבנה בית לשמי
 (בפסוק הבא) • וזה טעם כפילת הכינוי : אני היה עם לבבי, להורות ההיפוך והסתירה,
 וכעין זה תרגמתי • וראה בספר שמואל (ב' ז"ן ב') • (ח) עלי כמו אלי, ורבים כן •
 דם לרוב שפכת וגו' • זה לא מלאכו, שאמר לו השם, אבל דוד אמר כן בלבו, כי מפני
 זה מנעו השם, לבנות הבית, או נתן הכניא אמר לוכן, ואף על פי שלא נכתב בספר
 שמואל (פרשה ז"ן), נמצא כמוהו רבים, כמו (דברים א' כ"ב) ותאמר נאלמה
 אנשים, ובאמרו : דמים רבים שפכת ארצה, כי דם נקיים היה בדמים, אשר שפך, כמו

ד

דברי הימים א כב

שפכת ומלחמורה גדלות עשית לא רבנה בית
 לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני : ט הנה
 בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה ונהניחותי לו מכל
 אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלוש ושקט
 אתו על ישראל בימיו : י הוא יבנה בית לשמי
 והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב והכינותי את כסא
 מלכותו על ישראל עד עולם : יא עתה בני יהי
 יהוה עמך והצלחת ובנית בית יהוה אלהיך כאשר
 דבר עליך : יב אך יתן לך יהוה שכל ובינה ויצוה
 על ישראל ולשמור את תורת יהוה אלהיך :
 יג אז תצליח אם תשמור לעשות את החקים ואת
 המשפטים אשר צוה יהוה את משה על ישראל
 חוק ואמץ אל תירא ואל תחזק : יד והנה בעניי
 הכינור לבית יהוה וזבב כברים מאה אלה וקסף
 אלה אלפים כברים ולנחשר ולברזל אין משקל
 כי ר ש י

לא מלך אחרי משה כי אם כ"ח שנה וחי ק"י שנה נמלא (בשנ' ל"א שנה כשהיו ישראל
 במדבר) העיד עליו הכתוב ויהושע בן נון נער מחז היה בן מ"ב שנה. על כן
 הוצרך לכתוב כך שלא היה כי חס בן י"ב שנה כשנולד : להגדיל למעלה. גדול
 מחד שקציהו שלמה עד מואה ועשרים חמה כדכתוב (במלכים ח"ג') והאזנים על
 פני היכל הבית וגומר : כג (כז)

באור

דס אוריה (שמואל ב' פרשה י"א), וזה : לפני, גם נדמי הכהנים היה הוא הסנה, כמו
 שאמר (שמואל א' ב"ב כ"ב) : סנותי בכל כפש נות אביך, גם נדמי הגוים, אשר שפך
 אותם, שלא היו בני מלחמה, אפשר שהיו כהם אנשים טובים וחסידים, אף על פי כן לא
 נענש עליהם, כי כונתו לכלות הרשעים, שלא יפחזו בישראל, ולהניח עמנו, כשהיה
 בארץ פלשתים, לא יחיה איש ואשה (שמואל א' כ"ז י"א), אבל כיון שכדומן לו שפיכת
 דמים

ווארט דעם עוויגען ווארד מיר, וויא פאלגט: „ בלוט אין מענגע פער, גאָסעסט דוא, פיהרטעסט גראָסע קריגע; דוא זאָללסט קיין הויז מיר צו עהרען, בויען, דען דוא פערגאָסעסט פיל בלוט פאַר מיר אויף ערדען. [ט] זיהע! איין זאָהן ווירד דיר געבאָרען, דער ווירד איין מאָן דער רוהע זיין, אונד איך ווילל איהם רוהע שאַפּען פאַן אלל זיינען פיינדען רינגס אומהער; שלמה (דער פרידליכע) ווירד זיין נאָמע זיין, אונד פרידע אונד רוהע פעהלייגע איך ישראל אין זיינען טאָגען. [י] ער זאָלל איין הויז, מיר צו עהרען, בויען; ער ווירד מיר זאָהן, אונד איך איהם פאַטער זיין, אונד איך בעפעסטיגע דען טהראָן זיינעם רייכעם איבער ישראל עוויגליך. „ [יא] זאָ ווירד נון, מיין זאָהן, דער עוויגע מיט דיר זיין; דוא ווירסט גליק האָבען, ווירסט דאָן הויז דעם עוויגען, דיינעם גאָטטעם, בויען, וויא ער פאַן דיר שפראַך. [יב] נור געבע דיר גאָטט קלוגהייט אונד פערנונפט, אינאָ דעם ער דיר בעפיהלט, איבער ישראל צו העררשען, דאָס דוא דיר לעהרע דעם עוויגען, דיינעם גאָטטעם, בעאָבאָכטעסט.

[יג] דאָן ווירסט דוא גליקליך, ווען דוא בעאָבאָכטעסט, דיאָ געועצ, צע אונד רעכטע צו איבען, דיאָ גאָטט משה פיר ישראל פעראַרדנעטע; זייא שטאַרקמיטהיג, האָבע קיינע פורכט, קיינע אַנגסט! [יד] זיהע! אין מיינער מיהועליגקייט בערייטעטע איך פיר דאָן הויז גאָטטעם הונדערט טויזענד ככרים גאָלד, צעהן מאָהל הונדערט טויזענד ככרים זילבער, אונד קופפער אונד אייזען אונגעוואָגען, דאָ עס אין מענגע דאָ וואָר; אויך האָלץ אונד שטיינע בערייטעטע איך, אונד

דוא באור

דמיס לרוב, מנעו מלכות בית המקדש, שהוא לשלום ולכפרת עון ולעמדת חפלה, כמו שמכעו להניף כרזל מונח (עמית כ' כ"ב, דברים כ"ז ה' ו"ו) ונבית המקדש (מלכים א' ו"ו ז"ן), לפי שקברול עושים ממנו כלי הריגה, לא יעשו ממנו כלי שלום כרוב: (רד"ק). (ט) שלמה' הים הזה הוא מענין שלום. על ישראל, כמו לישראל, ורבים ככה. (י) הוא וכנה בית לשמי וגו'. ראה בספר שמואל (ב' ז"ן י"ג י"ד). (יא) עליך. בענוך. (יב) אך יתן לך ה' שכל וכינה וגו'. הנה חפלה דוד, זיתן ה' חכמה וכינה לשלמה, לשביט עם ישראל העניסוהרנ, ולשמור את תורת האלהים חוקיו, וגם שלמה שאל נתת מלכותו חכמת לב מאת האלהים (מלכים א' ג' ט' ז"א). (יג) על ישראל, נבחר ישראל. (יד) והנה בעניי הכינותי וגו'. שלא היה עשיר גדול, והיה מוכיח הוכחות במלחמות, ובדרש; אם משכחו לידו, עשיר היה, ואם קודם שכלו לידו; ופי

ה ר ג ו מ א ש כ נ ז י

דוא קאננסט נאך מעהר הינצוטהון [טו] דוא האסט אויך איינע מעננע ארבייטער בייא דיר : שטיינהויער , מוירער , ציממערלייטע אונד אללערלייא געשיקטע קינסטלער . [טז] גאלד , זילבער , קופ . פער אונד אייווען איזט אהנע צאהל דא ; זא מאכע דייך אויף , פיהרע עז אויז , אונד דער עוויגע ווירד מיט דיר זיין ! " [יא] דויד בעפאהל פערנער אללען פורסטען ישראל'ס , שלמה , זיינעם זאהנע , בייצונ . שטעהען , (אונד שפראך) : [יח] " דער עוויגע , אייער גאטט , איזט יא מיט אייך , אונד שאפפסט אייך רוהע רינגס אומהער ; ער גאב יא דיא בעוואהנער דעם לאנדעם אין מיינע האנד , אונד דאז לאנד איזט אונטערווארפען פאר דעם עוויגען אונד זיינעם פאלקע . [יט] זא ווייהעט נון הערץ אונד זין , דען עוויגען , אייערן גאטט , צו זוכען ! מאכעט אייך אויף , בויעט דאז הייליגטהום גאטטעם , דעם העררן , דיא בוגדעסלאדע דעם עוויגען אונד דיא געפעסע דעם געטטליכען הייליג . טהומס אין דאז הויז צו ברינגען , דאז דעם עוויגען צו עהרען ער בויעט ווירד . "

כג - [א] דויד ווארד אלט אונד זאטט דער לעבענסמאגע , אונד ער מאכטע שלמה , זיינען זאָהן , צום קעניג איבער ישראל .

[כ]

ב א ו ר

וכי אדם מקדיש דבר שאינו שלו ? כי מה נכתובים בתוך ארבע אמות שלו , אמר רבי בון , אין עשירות לפני המקום , דבר אחר : בעוד שהיה מתענה , היה מקדיש סעודתו לשמים . (ד"ק) . ולפי פשוט המקרא נראה , כי טלת בעניי עניין תלצה וזרה , כמו ראה עני (איכה ג' א') , והדומים לו , וידוע , כי צרות ותלאות רבות עברו על המלך דוד , בומי מלכותו על ישראל . ועל פי זה תרגמתי אשכנזית . זהב כברים מאה אלף וכסף אלף אלפים כברים . חכמים רבים התפלאו על רוב הזהב והכסף , אשר הכין דוד לבנין בית האלהים , לפי משקל הזהב והכסף , האמור פה , כי יעלה לסך ממון רב ועכוס מאוד , ויוסף בן גוריון הכהן הזכיר משקל האוצר , אשר הכין דוד לבנין בית המקדש : עשרת אלפים בכר זהב ומאה אלף בכר כסף , והוא המלך העשירי מהסך , הנאמר פה , ואולי הונח פס בכר בלאזן עבר על תתיכה מה , שהיה גדולה או קטנה , כמו שמאנו : בכר לחם (שמות כ"ט כ"ג) , בכר עופרת (זכריה ה' ז' ו') , ובאמת לא נתבררה לנו הוראת מלת בכר כראוי , וגם הרמב"ם ז"ל לא תרגם את המלה הזאת . בתרגומו האשכנזי על התורה , ולכן לא תרגמתי גם אשכנזית . (טו) ועמך לרוב עושי מלאכה וגו' . כל עושי המלאכה , הנזכרים פה , וזאת אכשי מלאכת בנין בית האלהים לקחו שכרם מהזהב והכסף , אשר הזכיר הכתוב במקרא הקודם , ולזה הונרך סך ממון רב . (טז) לזהב לכסף וגו' . שיעור האמור , שהזהב הכסף , הנמסות והברזל היו לרוב מאוד , ומלות אין מספר הם להפליה וגומא (היפערבאלע , איבערטריובונג ,) ורבים ככה

במשקל